

OSNOVNA ŠOLA VOJNIK

RAZISKOVALNA NALOGA

DOPING

(ŠPORT)

Mentorja: Polona Ahtik
Jure Štokovnik
Lektorica: Milena Jurgec

Avtorici: Evelina Pristovšek
Maruša Kajzba

Vojnik, 2014

KAZALO

1	UVOD.....	4
1.1	Hipoteze in pričakovani rezultati.....	4
2	TEORETIČNI DEL	5
2.1	Šport.....	5
2.2	Definicija dopinga.....	6
2.3	Začetki dopinga.....	6
2.4	Prepovedane snovi in postopki.....	8
2.4.1	Krvni doping	9
2.4.2	Kemična in fizična manipulacija	9
2.4.3	Genski doping	9
2.5	Uporaba dopinga	10
2.6	Posledice dopinga.....	11
2.7	Antidoping organizacije	12
2.8	Preverjanje dopinga.....	12
2.8.1	Preverjanje dopinga v vzorcu urina	12
2.9	Znani dopingirani športniki	14
3	EKSPERIMENTALNI DEL	15
3.1	Intervju.....	15
3.2	Anketa.....	16
4	REZULTATI IN UGOTOVITVE.....	17
5	RAZPRAVA	23
6	ZAKLJUČEK	24
7	LITERATURA IN VIRI	25

KAZALO SLIK

Slika 1: Atletinja na startu [7]	5
Slika 2: Olimpija, antične olimpijske igre [9]	6
Slika 3: Steklenička morfija [4].....	7
Slika 4: Arthur Linton [2].....	7
Slika 5: Injeciranje in manipulacija s krvjo [6].....	9
Slika 6: Stop doping [3].....	12

KAZALO TABEL IN GRAFOV

Tabela 1: Absolutno prepovedane snovi.....	8
Tabela 2: Prepovedane snovi na tekmovanjih.....	8
Tabela 3: Prepovedane snovi v določenih športnih panogah.....	9
Tabela 4: Seznam nekaterih dovoljenih in nedovoljenih substanc [1].....	10
Graf 1: Spol anketirancev.....	16
Graf 2: Poznavanje dopinga.....	17
Graf 3: Osnovnošolsko poznavanje dopinga.....	18
Graf 4: Namen uporabe dopinga.....	18
Graf 5: Pogostost uporabe dopinga.....	19
Graf 6: Doping kontrola.....	20
Graf 7: Analiza vzorca na doping kontroli.....	21

POVZETEK

Naredili smo raziskovalno nalogo o dopingu. Temo smo si izbrali predvsem zaradi izvirnosti, zanimivosti in ker se aktivno ukvarjamo s športom. Doping je uporaba prepovedanih substanc pri športnikih in je kazniva. Vendar se športniki dopinga poslužujejo zaradi boljših rezultatov, manjših bolečin ter prikrivanja le-teh, boljše zmogljivosti. Poznamo veliko organizacij, ki se borijo proti dopingu. Menimo, da se veliko športnikov ne zaveda, kakšne posledice – če ne zdaj, pa v starejših letih – povzroča doping ter kakšno škodo delajo svojemu telesu in s tem samim sebi. Zanimalo nas je, koliko osnovnošolcev od 7. do 9. razreda OŠ Vojnik ve, kaj je doping. Ugotovili smo tudi, zakaj športniki to počno, čeprav so te droge prepovedane in škodijo človeku. Pri teoretičnem delu smo podatke pridobivali predvsem iz literature in spleta, raznih člankov in športnih strani. Delali smo ločeno, občasno še skupaj ter z mentorjema. Iskali smo informacije in jih združevali, analizirali rezultate odgovorov iz ankete in vprašalnikov, dodajali svoja mnenja in iskali odgovore na vprašanja, ki so nas zanimali.

Material, ki smo ga potrebovali: papir za približno 300 kopij anket

Ključne besede: doping, doping kontrola, poživila/zdravila/droge, šport, športniki

ZAHVALA

Zahvaljujemo se najinima mentorjema, prof. Poloni Ahtik in prof. Juretu Štokovniku, za potrpežljivost, pomoč, svetovanje, urejanje, usmerjanje in spodbudo. Brez njiju nama ne bi uspelo izdelati raziskovalne naloge.

Zahvaljujemo se prof. Rebeki Žagar, ki vodi projekt vseh raziskovalnih nalog na OŠ Vojnik, za doslednost, dodatna navodila ter nasvete in sporočanje vseh terminov.

Hvala dr. Nini Makuc, ki je privolila v intervju o slovenski anti-doping organizaciji SLOADO in nam predstavila največjo slovensko organizacijo. Hvala za njene odgovore in nove informacije, ki smo jih pridobili.

Hvala vsem anketiranim, osnovnošolcem in starejšim, ki so si vzeli čas in tako pripomogli k raziskavi in rešili ankete, ter najinim staršem, ki so naju spodbujali in pomagali pri razdelitvi anket.

1 UVOD

V obdobju, ko se kot mladostniki odločamo, kam bomo usmerili in razvijali naše znanje ter sposobnosti, je nadvse pomembno, da ne zaidemo v napačno smer. Prav tako so pomembni zgledi, ki nam jih dajejo ljudje, ki so zaradi posebnih dosežkov postali naši vzorniki oz. idoli. Mladi pogosto občudujemo predvsem športnike, s katerimi se želimo poistovetiti. Zato je toliko huje, ko v raznih medijih odjekne novica o športniku, ki je obdolžen jemanja nedovoljenih poživil. V takih trenutkih smo upravičeno zbegani, saj se nam spači idealna slika o teh ljudeh.

Prav zaradi teh uvodnih misli smo se odločili za glavno temo raziskovalne naloge, tj. doping. K raziskovanju naju je pritegnila povezanost s športom, s katerim se ukvarjava v šoli in prostem času, ter ga jemljeva kot način življenja.

1.1 Hipoteze in pričakovani rezultati

Glavni namen raziskovalne naloge je ugotoviti veljavnost naših hipotez, na katerih osnovi smo izvedli anketo.

Hipoteze:

1. Trdimo, da osnovnošolci izraza 'doping' ne poznajo dovolj dobro, zato jih bo najmanj 65% odgovorilo z ne.

2. Trdimo, da bo večina anketirancev mnenja, da se športniki prepogosto poslužujejo dopinga.

3. Trdimo, da bo najmanj 45% anketirancev mnenja, da športniku na doping kontroli odvzamejo kri.

Na osnovi ankete želimo z vprašanji oziroma odgovori anketirancev zgoraj omenjene hipoteze potrditi ali ovreči. Prav tako želimo z načrtovanim intervjujem ene izmed vidnejših predstavnic slovenske anti-doping organizacije SLOADO osvetliti pojem dopinga ter ukrepe, s katerimi ta organizacija ozavešča in kontrolira naše športnike.

2 TEORETIČNI DEL

Teoretični del raziskovalne naloge predstavlja samostojno celoto, kjer je v smiselnem sosledju, po poglavjih in podpoglavjih, osvetljena glavna tema raziskovanja.

Slika 1: Atletinja na startu [7]

2.1 Šport

Šport je igra oziroma aktivnost, ki jo lahko izvaja posameznik ali skupina. Navadno ima postavljena določena pravila ali kriterije, ki jih je potrebno upoštevati. Športniki v svojem športu tekmujejo in premagujejo tekmece.

V fizičnih športih so potrebne:

- kondicija,
- moč,
- spretnost,
- gibkost in gibčnost,
- hitrost ipd.

Za druge športe je potrebno imeti tudi miselno moč in poznati trike.

Nekateri se s športom ukvarjajo ljubiteljsko, drugi tudi poklicno. Šport nam v glavnem predstavlja sprostitevno dejavnost, resnejšim športnikom pa predvsem garanje, trud, odgovornost in zaslužek.

Najdbe dokazujejo, da so se z resnejšim športom ukvarjali že pred 4000 leti na Kitajskem. Predvsem je bila takrat popularna gimnastika. Stari športi so bili kočijaške dirke, metanje diska, ribarjenje, plavanje... Zaradi vojn so trenirali predvsem skok v daljino, tek, met kopja in kladiva ter rokoborbo. [5]

V šoli, pri uri zgodovine, nam je učiteljica predavala o prvih olimpijskih igrah in nasploh o športu v preteklosti. Dejala je, da takratni zmagovalci niso dobili denarnih nagrad in da nagrade niso bile velike. Je pa zmagovalec do konca svojega življenja nosil čast in ponos. Vprašati se moramo, ali ni danes šport le še pridobitna dejavnost oz. pehanje za zaslužkom in kolikšno vrednost še imajo domovina, država ali narod.

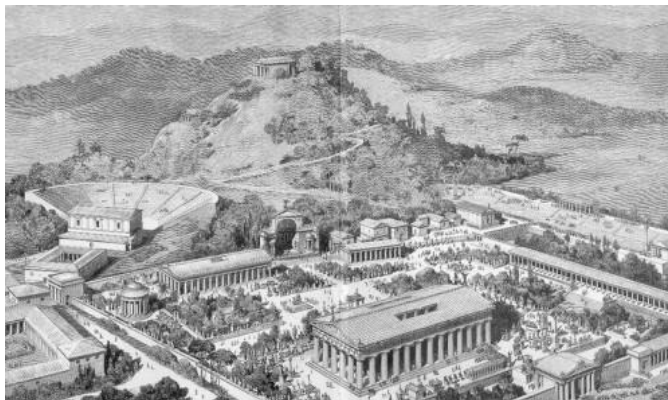
S športom se v človeku prebudi tekmovalnost, želja biti najboljši, in tako so ljudje začeli uporabljati snovi, ki bi jim omogočile boljše rezultate... Zatorej z uporabo snovi, ki pripomorejo k boljšemu delovanju našega telesa, na nek način goljufamo šport. [5]

2.2 Definicija dopinga

» Doping je uporaba substanc ali postopkov v športu, ki so prepovedani s strani mednarodnih ali nacionalnih športnih združenj.« (J. Osredkar, 1997, Doping in šport, str.32)

2.3 Začetki dopinga

Z razvojem športa se je intenzivno razvijal tudi doping. Sprva so snovi za izboljšanje sposobnosti oziroma višjih stanj zavesti uporabljali le za obredne namene, kasneje še za vojaške namene in za premagovanje večjih telesnih naporov. Tako so že kmalu spoznali naravne substance, kot so listi koke in kava. Že pred skoraj pet tisoč leti je kitajski cesar napisal knjigo, v kateri je opisal učinke rastline machuang. Tudi Arabci so poznali rastline, iz katerih so delali čaje za nespečnost in proti utrujenosti. Vendar se te vrste substanc niso uporabljale v športne namene, kot se uporabljajo danes in kot so se začele uporabljati 300 – 400 let pr. Kr. za olimpijske igre (razne diete s poživiljajočimi napoji in pripravki).

Slika 2: Olimpija, antične olimpijske igre [9]

Vidneje se doping v športu znova pojavi šele v devetnajstem stoletju. Sprva sta se v boksu in na konjskih dirkah veliko uporabljala **heroin** in **morfij**. Slednji se uporablja tudi v medicinske namene.[6]

Slika 3: Steklenička morfija [4]

Zaradi napredka v medicini, ki je prinesel mnogo novosti tudi dopingu, sta se heroinin morfij lahko dobila le še z receptom, zato se je njuna raba zmanjšala.

Leta 1865 so zabeležili prvi primer posluževanja dopinga pri plavanju. Prva **smrtna žrtev** dopinga je bil angleški kolesar Arthur Linton, ki je preminil zaradi prevelikega odmerka trimetila.

Slika 4: Arthur Linton [2]

2.4 Prepovedane snovi in postopki

V tem delu raziskovalne naloge so predstavljene snovi in postopki, ki so prepovedani v športu. Prvič je tovrstni seznam prepovedanih snovi in postopkov leta 1986 izdal Mednarodni olimpijski komite, od leta 2004 pa za te liste skrbi Svetovna anti-doping agencija (WADA).

Vsi naslednji podatki so preneseni iz spletne strani (<http://www.sloado.si>). Stran je namenjena izključno dopingiu in je najbolj verodostojna, vsebuje vse zakone in pravne zadeve, ki so bile sprejete o dopingiu. Zelo natančno so prikazane tudi liste snovi in postopkov, ki jih spodnje tabele prikazujejo zgolj informativno.

VEDNO PREPOVEDANE SNOVI
nedovoljene snovi
anabolični agensi
peptidni hormoni, rastni dejavniki in sorodne snovi
beta 2-agonisti
antagonisti hormonov in modulatorji
diuretiki in ostali maskirni agensi

Tabela 1: Absolutno prepovedane snovi

SNOVI, PREPOVEDANE NA TEKMOVANJIH
poživila (pri pomanjkanju koncentracije, astmi, debelosti...)
narkotiki (za blaženje hujših bolečin...)
kanabinoidi (hašiš, marihuana, kanabis)
glukokortikosteroidi

Tabela 2: Prepovedane snovi na tekmovanjih

SNOVI, PREPOVEDANE NA SAMO DOLOČENIH TEKMOVANJIH
alkohol (letalstvo, avtomobilizem, karate, motociklizem)
beta-blokatorji (bilijard, avtomobilizem, golf, smučanje, smučarski skoki)

Tabela 3:Prepovedane snovi v določenih športnih panogah

V nadaljevanju so na kratko opisani postopki, ki so strogo prepovedani.

2.4.1 Krvni doping

Krvni doping se uporablja za povečanje števila rdečih krvnih celic s pomočjo transfuzije. Tako se zviša število rdečih krvničk v krvi in telo lahko prenese več kisika v človeške celice. Vendar se z dodajanjem dodatnih krvničk poveča viskoznost v krvi in s tem preobremenjevanje srca med vadbo. Verjetne možne posledice so tudi krvni strdki v žilah, možganska kap ali srčni infarkt. Manipulacija krvi - krvni doping je prepovedan.

Slika 5:Injeciranje in manipulacija s krvjo [6]

2.4.2 Kemična in fizična manipulacija

Kemična in fizična manipulacija pomeni poskus manipulacije z vzorcem z namenom spreminjanja njegove integritete, kar enostavno pomeni ponarejanje vzorca ali poskušanje letega.

2.4.3 Genski doping

Genski doping je uporaba normalnih ali gensko spremenjenih celic, ki direktno ali indirektno vplivajo na sposobnosti, ki so gensko pogojene. Večina tehnologij za prenos genov je še vedno v eksperimentalni fazi, vendar je takšna oblika dopinga strogo prepovedana. [6]

2.5 Uporaba dopinga

Profesionalni športniki uživajo razna poživila za boljšo koncentracijo, budnost, nespečnost na eni strani in zmanjšan občutek za bolečino na drugi strani možganov. Narkotične analgetike uporabljajo za prikrivanje bolečin po poškodbah, ki so, kot vemo, pri športnikih zelo pogoste. Anabolične agense jemljejo predvsem dvigovalci uteži, metalci krogel in drugi težkoatleti za povečanje moškega testosterona, ki »napihne« mišice. Odkrili so, da te substance povzročijo znižanje maščobe in povečanje mišičnega tkiva, kar je večini športnikov najpomembnejši razlog uporabe. Diuretike, ki so tudi prepovedani, uporabljajo zaradi manjše verjetnosti pozitivne doping kontrole. Za večjo budnost, predvsem nespečnost, so tukaj amfetamini, ki poleg tega tudi znižujejo tek do hrane in pospešujejo srčni utrip ter delovanje možganov in celotnega živčnega sistema.

Nekatere substance, ki jih športniki uporabljajo, so legalne in jih ni prepovedano uporabljati. Druge substance, katerih uporabo imenujemo doping, pa so prepovedane in jih je prepovedano uživati. Spodnja tabela nam prikazuje nekaj osnovnih drog, pove zakaj se nekatere snovi uporabljajo ter ali jih uvrščamo med dovoljene ali nedovoljene.

DROGA	NAMEN UPORABE	JE PREPOVEDANA?	ZAKAJ JE PREPOVEDANA?
Steroidi	Za gradnjo mišic	Da	Dajejo nepošteno prednost pred drugimi tekmovalci + škodljivi zdravju.
Kofein	Za poživitev telesa	Ne	
Kokain	Za poživitev telesa	Da	Ogroža zdravje.
Morfin	Za lajšanje bolečin	Da	Skriva druge zdravstvene težave.

Tabela 4: Seznam nekaterih dovoljenih in nedovoljenih substanc [1]

2.6 Posledice dopinga

Uporaba dopinga lahko povzroči mnogo negativnih posledic:

- infarkt,
- povečanje krvnega pritiska/upočasnjen srčni utrip,
- nastanek strdkov v žilah,
- trombozo,
- zdravstvene posledice na koži (akne ipd.),
- izgubo telesne teže,
- slabost in bruhanje,
- povečan prag bolečine,
- zaviranje dihalnih poti,
- dehidracijo in nespečnost,
- tresenje telesnih udov,
- razne vrste rakavih obolenj,
- takojšnjo smrt, če je odmerek prevelik.

Prav tako uporaba povzroča zasvojenost. Doping v glavnem škodi našemu zdravju, telesu. Vendar na športnike ne vpliva samo v fizičnem in zdravstvenem smislu, temveč tudi duševno. Posledično se njihove zmožnosti zavedanja zmanjšujejo, njihova razpoloženja neprestano nihajo in v obnašanju se pojavijo še drugi simptomi. Navadno se posledice dopinga pojavijo šele, ko športnik preneha z njim; ko se postara in podobno.

Vendar pozabljamo, da je glavna posledica nekaterih substanc tudi pozitivna. Povečana mišična masa, lepša človeška zunanost – nič kaj negativna posledica. Ljudi mikajo te substance prav zaradi tega. In prav gotovo ni nič zgrešenega, dokler posledice ne postanejo resnejše in ne tako privlačne, kot se zdi na prvi pogled, kajti vsaka mišica, vsak biceps, se v starosti, če že ne zaradi drugih razlogov, povesi. [5]

2.7 Anti-doping organizacije

Te organizacije so namenjene preprečevanju in boju proti dopingu. Veliko ljudi, ki se spoznajo na doping in so proti goljufanju v športu, se združi v takšne skupine. Večje organizacije ljudi seznanjajo z dopingom, mlade ter starejše poučijo o nevarnosti dopinga in tako poskušajo zatirati želje po njem. Opravljajo tudi doping kontrole nad športniki in jim želijo omogočiti varen šport.

Slika 6: Stop doping [3]

Najbolj znana slovenska organizacija proti dopingu se imenuje **SLOADO**. Svetovne antidoping organizacije pa so tudi:

- **WADA** (Svetovna anti-doping organizacija),
- **USADA** (ameriška organizacija),
- **NADA** (nemška organizacija) in še mnoge.

2.8 Preverjanje dopinga

Prvo doping kontrolo so izvedli že leta 1910 na konjskih dirkah v Avstriji. Leta 1991 se je strokovni svet za šport na vrhunski ravni odločil, da začno izvajati kontrole in tako preverjati športnike.

2.8.1 Preverjanje dopinga v vzorcu urina

Uradniki za kontrolo dopinga (z identifikacijsko kartico, priznana s strani nacionalne organizacije) športniku pošljejo obvestilo o preverjanju prepovedanih substanc v športnikovem urinu. Po šestdesetih minutah se mora športnik na obvestilo odzvati ter v maksimalno štiriindvajsetih urah oddati vzorec. V nasprotnem primeru se primer posreduje odgovornemu organu, ki zadevo nadaljuje.

Kontrola se izvaja čim bliže športnikovemu prizorišču tekme oz. treningov. Po zakonu morata biti varnost in zasebnost športniku vedno zagotovljeni, zato so na večjih tekmovanjih zahtevani in posebej za to urejeni prostori. Takšen prostor mora imeti čakalnico, kjer športnik počaka pred in po oddaji vzorca, sobo za administracijo in toaletni prostor oz. WC.

Športnik po svoji volji izbere eno osebo, ki ga pri kontroli spremlja, sicer pa so prisotni vsi člani za jemanje vzorcev ter imenovani predstavniki, po potrebi tudi prevajalec.

Vzorec urina (min. 75 ml) športnik zapečati sam. Sam izbere zahtevano posodo, steklenico in prelomi pečat. Vzorec se nalije v dve posodi, ki se ustrezno označita in zapečatita. V primeru premajhne količine urina športnik ostane pod nadzorom uradnika, dokler ni zagotovljen dodaten urin in se postopek zaključi.

Uradna oseba mora izpolniti obrazec o kontroli. Na obrazcu so potrebni naslednji podatki:

- ime, priimek in spol športnika,
- vrsta športne prireditve in kraj le-te,
- država ter ekipa,
- identifikacija, datum in ura prejetega obvestila,
- uradnikovo ime in priimek,
- datum in čas odvzema urina ter prihoda v prostor,
- količina urina, kode,
- športnikov in uradnikov podpis.

Športnik prejme originalni obrazec. Naredijo še dodatne kopije obrazca za nacionalno organizacijo, laboratorij in športno zvezo.[10]

2.9 Znani dopingirani športniki

V športni javnosti so najbolj odmevali doping škandali pri profesionalnih športnikih, kot so:

- Marion Jones (ameriška atletinja),
- Ben Johnson (kanadski atlet),
- Iban Mayo (španski kolesar),
- Naman Keita (francoski tekač),
- Francesco Totti (italijanski nogometaš),
- Michael Rasmussen (danski kolesar),
- Alberto Contador (španski kolesar),
- Lance Armstrong (ameriški kolesar),
- Jolanda Čeplak (slovenska atletinja).

V Sloveniji je uporaba dopinga precej pogosta. Športne panoge, kjer so v devetnajstih letih odkrili slovenske športnike dopingirane:

- atletika,
- gimnastika,
- kolesarstvo,
- alpsko smučanje,
- plavanje,
- hokej na ledu,
- rokomet,
- judo,
- košarka,
- smučarski tek in
- dvigovanje uteži.[8]

ZANIMIVOST:

Z 2667 dopiškimi testi je v Sočiju padel nov rekord po številu izvedenih preizkusov. Mednarodni olimpijski komite je teste izvedel med 30. januarjem, ko se je uradno odprla olimpijska vas in 23. februarjem 2014, ko so se igre uradno končale.

Domen Jarc, STA 25. februar 2014

Prav zadnje dni olimpijskih iger v Sočiju so se začeli množiti tudi primeri temne strani velikega športnega dogodka, pozitivni dopiški testi. Avstrijec Johannes Dürer je bil že peti udeleženec olimpijskih iger v Sočiju, ki si je želel pomagati na nedovoljen način. Dürer se je tako pridružil ukrajinski tekačici Marini Lisogor, latvijskemu hokejistu Vitalijsu Pavlovsu, nemški biatlonki Evi Sachenbacher-Stehle in članu italijanske posadke v bobu Williama Frullanija.

Žiga Ikič, STA 23. februar 2014

3 EKSPERIMENTALNI DEL

V praktičnem delu smo realizirali svoje cilje ter izvedli intervju in anketo, ki sta bili najbolj primerni raziskovalni metodi za področje, ki smo ga raziskovali. V nadaljevanju sta obe natančno predstavljene. Sledijo rezultati ankete, ki so grafično prikazani v obliki stolpičnih diagramov, na njihovi osnovi pa so posledično izražene ugotovitve.

3.1 Intervju

Z namenom, da izvemo čim več o preprečevanju dopinga, smo preko spleta opravili intervju (gl. Priloga 1) z go. Nino Makuc, doktorico kinezioloških znanosti, ki že dve leti in pol sodeluje v slovenski antidoping organizaciji SLOADO in je zadolžena za koordinacijo izobraževalnih programov, izvajanje kontrol dopinga ter pomoč športnikom v sistemu ADAMS. Predstavila je organizacijo in nam povedala, kako deluje.

Izvedeli smo, da je SLOADO odgovorna za izvajanje programa boja proti dopingu. Je neodvisna organizacija, v večini financirana s strani države, katere glavni namen je s pomočjo izobraževanja, ozaveščanja, informiranja ter testiranja športnikov poskrbeti, da bodo slovenski športniki imeli možnost trenirati in tekmovati v okolju brez dopinga.

Njihov program v grobem obsega:

- kontrole dopinga in disciplinske postopke,
- programe izobraževanja in ozaveščanja,
- informiranje (predvsem s promocijo in tiskanim gradivom),
- izdajanje terapevtskih izjem (potrdil, da športnik lahko uporabljala določena zdravila, kadar je bolan).

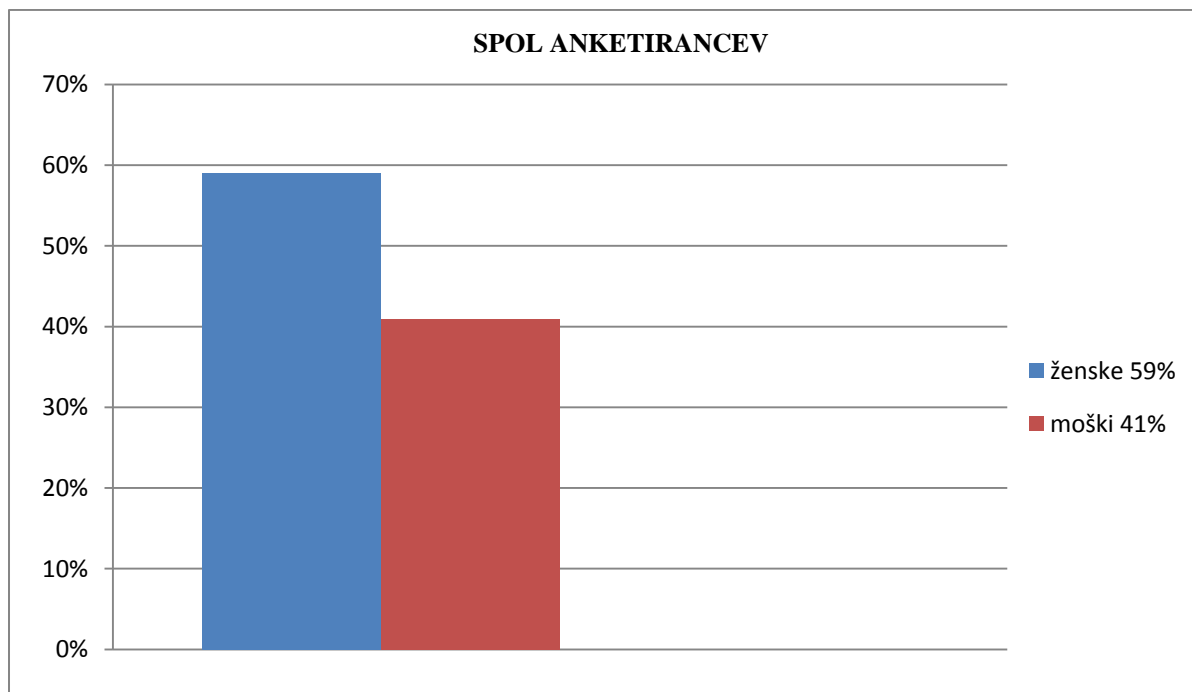
V organizaciji približno vsaki dve leti organizirajo usposabljanje za uradnike za kontrolo dopinga, torej za osebe, ki dejansko izvajajo testiranja. Prav tako na vsake nekaj let izvedejo usposabljanje za mlade proti-dopinške ambasadorje (aktivne ali nekdanje športnike med 18. in 22. letom), ki so ob strokovnem timu SLOADO nosilci izobraževanja in ozaveščanja mladih slovenskih športnikov.

Naša intervjuvanka se je odločila sodelovati v boju proti dopingju, ker je bila sama športnica in ji seveda poštenost športnega tekmovanja veliko pomeni. Boj proti dopingju je izredno obsežen, saj na eni strani zajema izobraževanje in ozaveščanje mladih športnikov, ki šele začenjajo svojo športno pot, ter na drugi strani kontrole dopinga vrhunskih športnikov, kjer je cilj organizacije iz športa izločiti športnike, ki goljufajo. Seveda to ni vse, kar počnejo, sta pa to dve najbolj bistveni stvari. Njihov delovnik je torej zelo razgiban, saj z vedno novimi metodami in idejami poizkušajo boj proti dopingju približati še večjemu številu ljudi in mladim športnikom pokazati, da se da uspeti tudi brez uporabe prepovedanih snovi ali postopkov.

3.2 Anketa

Naslednja metoda, ki smo jo uporabili v raziskovanju, je bila anketa (gl. Priloga 2). Anketni vprašalnik smo razdelili med 300 anketirancev. Le-ti so bili iz treh starostnih skupin; od 11 do 15 let, od 16 do 30 let in starejši od enaintrideset let.

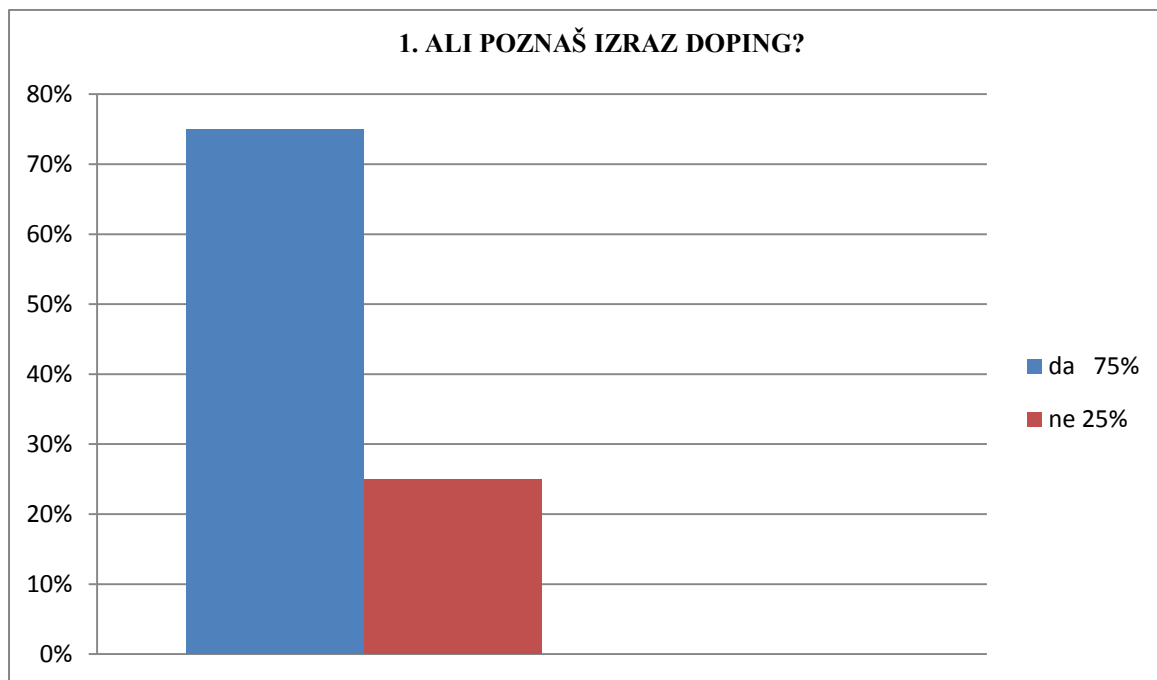
Vzorec anketirancev je sestavljalo 59 odstotkov žensk in 41 odstotkov moških, kar je razvidno iz spodnjega grafa.

Graf 1: Spol anketirancev

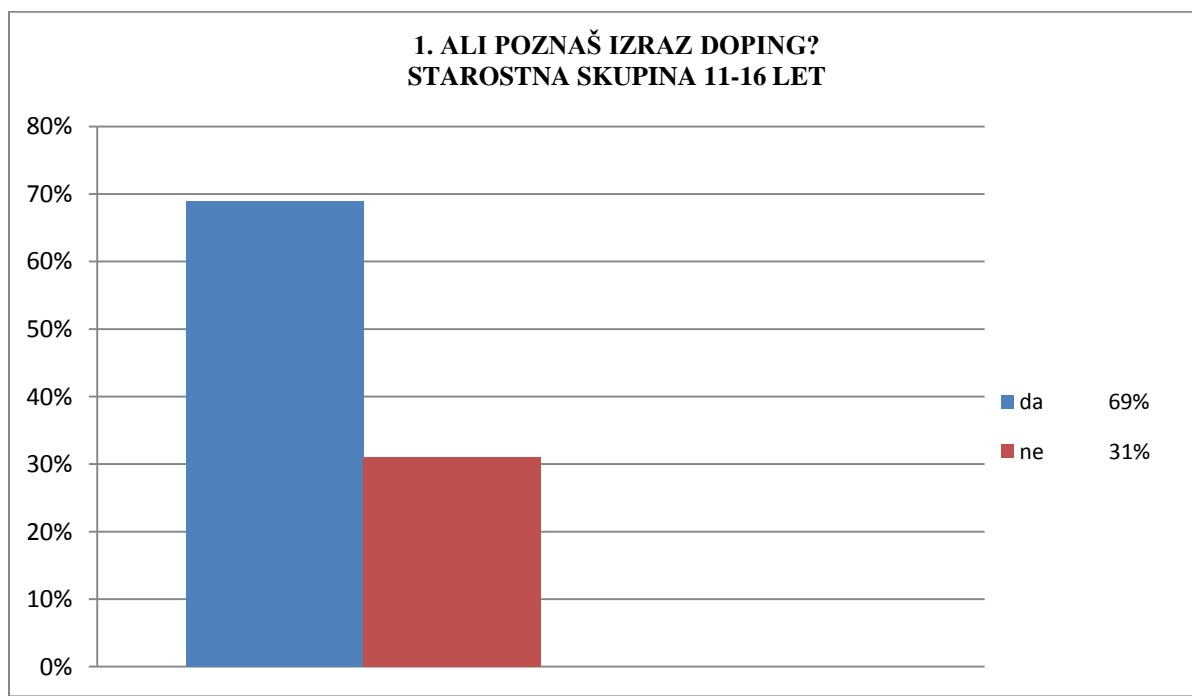
4 REZULTATI IN UGOTOVITVE

V nadaljevanju so predstavljeni odgovori, ki so jih podali anketiranci na podlagi vprašalnika. Rezultate smo analizirali in jih prikazujejo stolpični diagrami spodaj. V besedilni obliki so podane tudi posamezne ugotovitve.

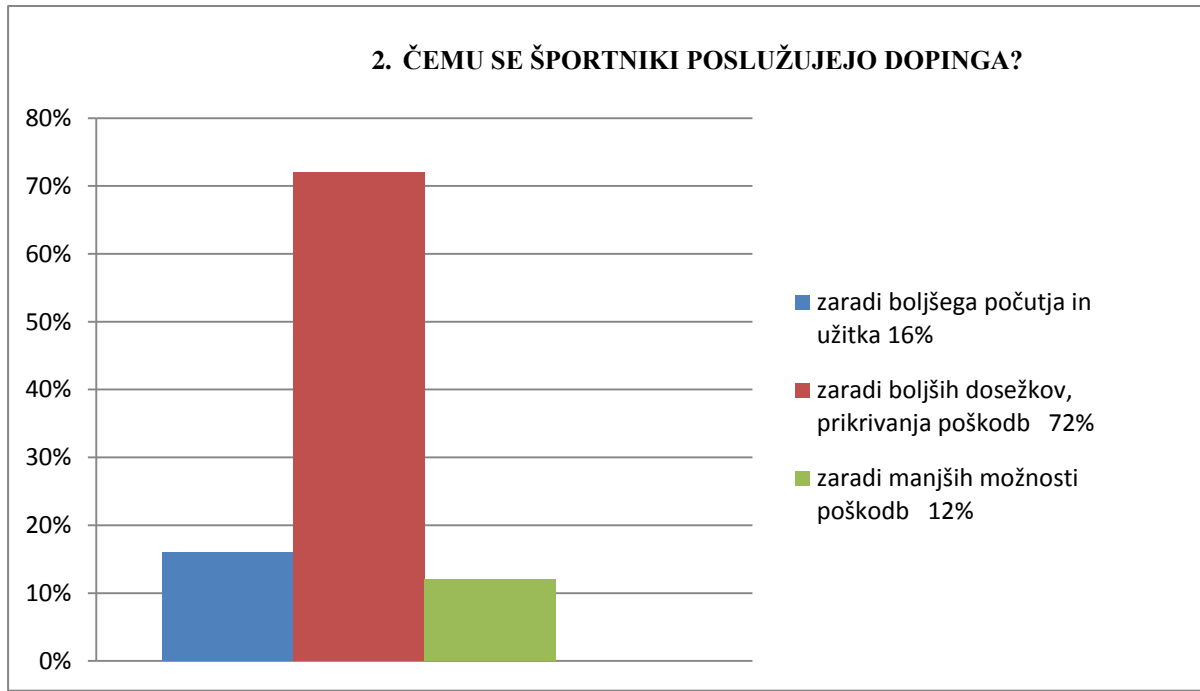
Graf 2: Poznavanje dopinga

Ugotovitev: Odgovori na prvo vprašanje kažejo, da večina ljudi ve, kaj doping pomeni. Anketirancev, ki izraza doping ne poznajo, je malo. V prvi hipotezi smo trdili, da osnovnošolci iz prve starostne skupine izraza doping ne poznajo oz. da jih več kot **65%** ne pozna izraza. V naslednjem prikazu vidimo rezultate samo za prvo starostno skupino.

Graf 3: Osnovnošolsko poznavanje dopinga

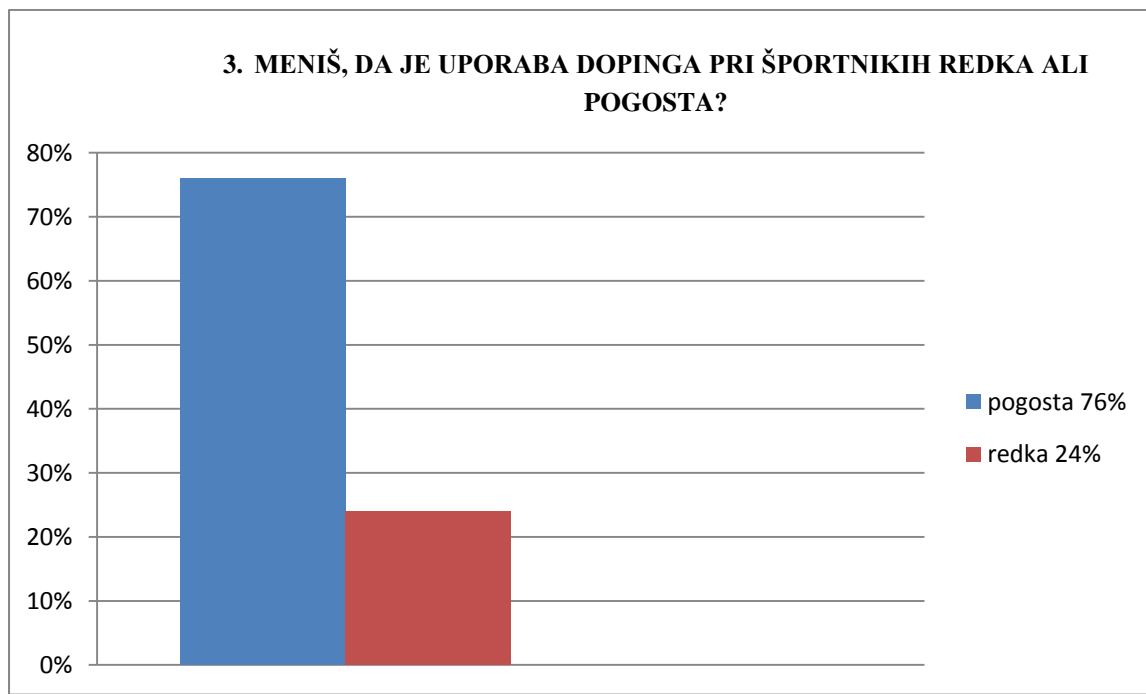
Ugotovitev: Hipotezo morava ovreči, saj so rezultati pokazali, da osnovnošolci veliko bolje poznajo izraz doping, kot smo predvideli.

Graf 4: Namen uporabe dopinga

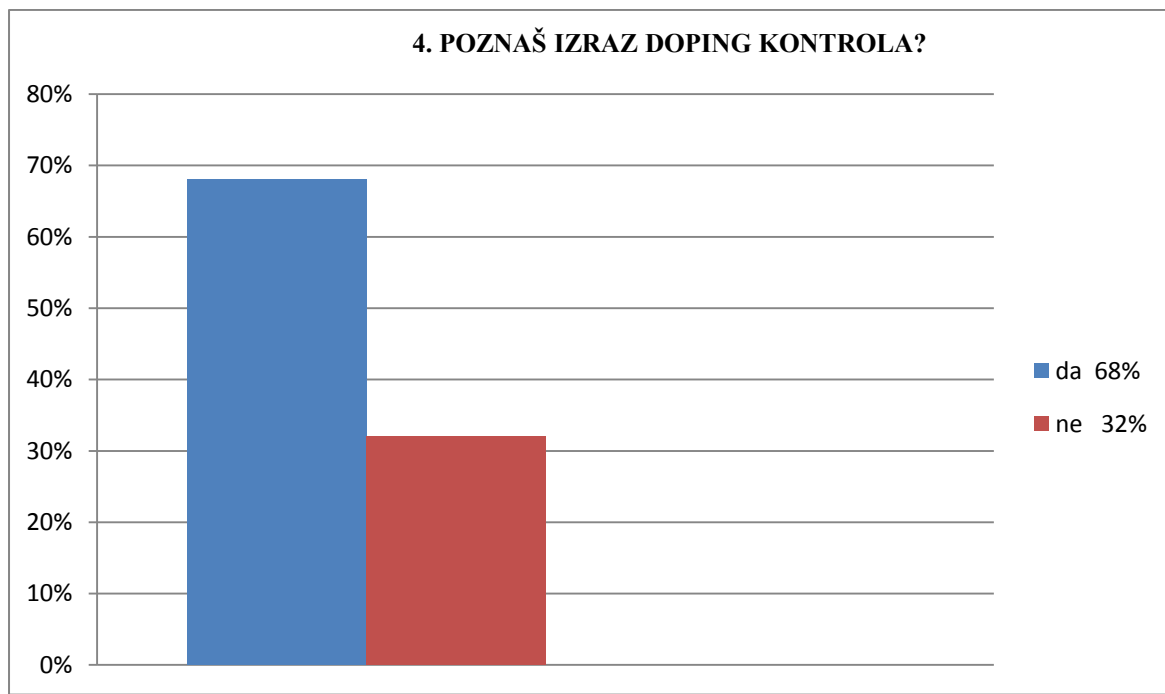
Ugotovitev: Pri drugem vprašanju je večina ljudi (72%) odgovorila pravilno; športniki se dopinga poslužujejo zaradi boljših dosežkov ter prikrivanja in lajšanja poškodb, manjših bolečin. Če se spomnimo prvega vprašanja, ali poznate izraz doping, in ga primerjamo z rezultati tega vprašanja, lahko zatrdimo, da so ljudje, ki so poznali izraz tudi poznali namen dopinga.

Najmanj ljudi (le 12%) je obkrožilo razlog 'zaradi manjših možnosti poškodb'. Nekaj več odstotkov ljudi je mnenja, da je doping substanca za boljše počutje. Tega odgovora ne moremo popolnoma zanikati, vendar doping v glavnem ni namenjen užitku, tako kot droge, temveč boljšim dosežkom v športu.

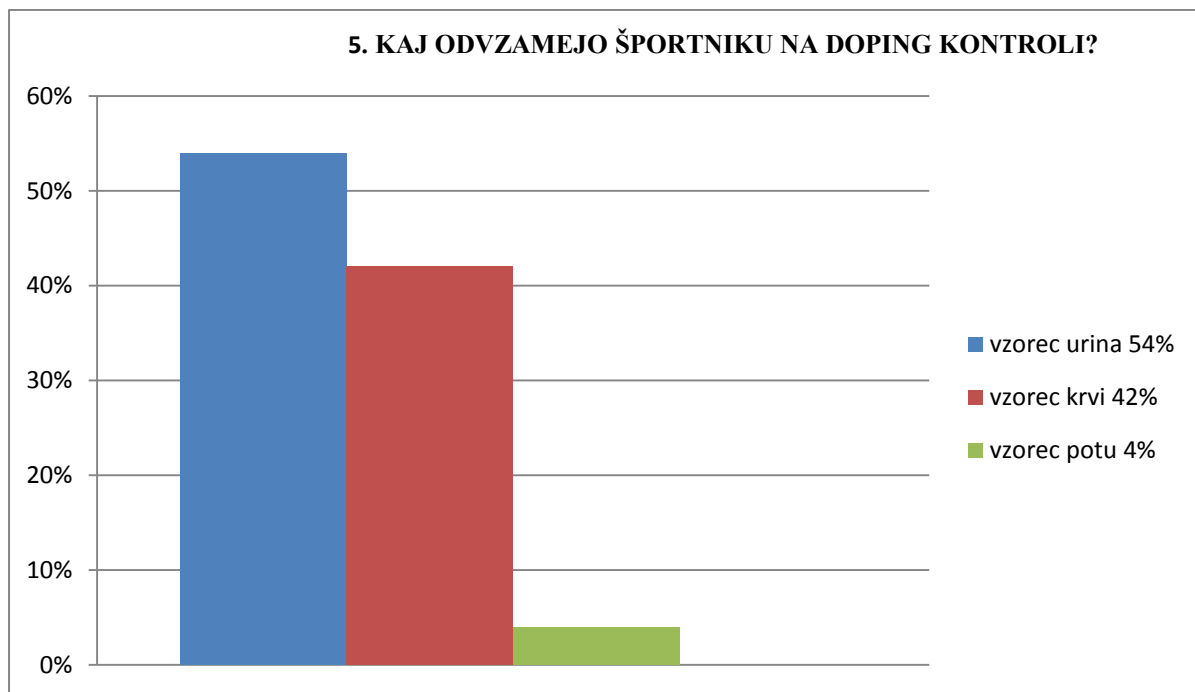
Graf 5: Pogostost uporabe dopinga

Ugotovitev: Odgovori na tretje vprašanje o pogostosti uporabe dopinga so potrdili našo drugo hipotezo, kjer smo trdili, da bo večina anketirancev mnenja, da je uporaba dopinga pogosta. Kljub vsemu je skoraj četrtina anketirancev mnenja, da je doping redek, kar je zelo zmotno.

Graf 6: Doping kontrola

Ugotovitev: Pri četrtem vprašanju se pri odgovorih že zmanjša razlika v odstotkih. Še vedno večina (68%) ljudi pozna izraz 'doping kontrola', vendar se število anketirancev, ki ne poznajo izraza, v primerjavi s prejšnjim vprašanjem zveča.

Graf 7: Analiza vzorca na doping kontroli

Ugotovitev: Zanimivo je predvsem to, da čeprav so ljudje na šesto vprašanje odgovarjali z 'da', niso zanesljivo vedeli, kaj športniku na doping kontroli odvzamejo. Komajda presežena večina (54%) jih je odgovorila pravilno – odvzamejo mu vzorec urina. Naša tretja hipoteza trdi, da bo minimalno 45% anketirancev obkrožilo napačen odgovor 'kri'. Zopet sva se ušteli za nekaj odstotkov in morava hipotezo zavreči. Vendar je slaba polovica anketirancev mnenja, da športniku odvzamejo kri, kar ni pravilno. Štirje odstotki pa pripadajo zadnjemu odgovoru – odvzem potu.

Ugotovitve dodatnega, osmega vprašanja: »Ali se ukvarjaš s športom?«

Ugotovili smo, da se ljudje, ki se s športom aktivneje ukvarjajo, bolj spoznajo na doping in so pravilneje odgovarjali na vprašanja.

5 RAZPRAVA

Z intervjujem smo dobili vpogled v delovanje slovenske anti-doping organizacije SLOADO, ki je zelo nepristranska in strokovna. Prav tako je njeno poslanstvo v informiranju bodisi laične javnosti bodisi športnikov, ki jim je mar za poštenost in spoštovanje čistega bistva športnega udejstvovanja.

Na osnovi analize rezultatov, s katerimi so nam postregli odgovori anketirancev, smo prišli do več ali manj presenetljivih ugotovitev.

Le-te so potrdile oziroma ovrgle naše začetne hipoteze:

- Na prvo vprašanje bo najmanj 65% ljudi iz prve starostne skupine odgovorilo z 'ne'. Kar pomeni, da menimo, da osnovnošolci izraza 'doping' ne poznajo dovolj dobro.

Prva hipoteza je **ovržena**.

- Trdimo, da je večina anketirancev mnenja, da se športniki prepogosto poslužujejo dopinga. Druga hipoteza je **potrjena**.
- Trdimo, da bo najmanj 45% anketirancev mnenja, da športniku na doping kontroli odvzamejo kri.

Tretja hipoteza je **ovržena**.

Ob tovrstnih primerih lahko sklepamo, da osnovnošolci pojem doping poznajo predvsem po zaslugi raznih medijev, ki informirajo javnost ali zaznamujejo športnike s pozitivnimi testi na doping kontrolah. Kljub temu pa globlje poznavanje tega pojma slabi, kar dokazujejo rezultati ostalih vprašanj, ki sva jih zastavili.

Torej velja opozoriti na velik madež v športu, ki se po našem mnenju da odpraviti z vzgojo in ozaveščanjem mladih, tudi že v osnovnošolskem izobraževanju.

6 ZAKLJUČEK

Sprva izraza doping sploh nisva poznali, kar je tudi največji razlog, da sva raziskovali prav to temo. Najprej smo se posvetili športu, ki je dajal iztočnico k dopingu in nam odprl mnogo vrat, ki smo jih morali še odpreti. Korak iz športa so bile droge, nakazale so smernico k dopingu. Mnogo prebranih strani o drogah, h katerim priključiš še šport, te pripelje do športnikov, ki se poslužujejo prepovedanih substanc, drog, in tvegajo diskvalifikacijo v svojih panogah ter zavedno spremenjeno lastno telo. Včasih nas je ob vseh posledicah dopinga spreletel srh in zopet se je porodilo mnogo vprašanj 'zakaj'. Nekateri iščejo površinske razloge o boljšem zunanjem izgledu in povečanju mišic, drugi se tako osredotočijo na uspehe in zmage, da pozabijo na lastno zdravje, tako duševno kot telesno. Tu so tudi obupani, ki se ne morejo odpovedati svojemu športu, saj je pred njimi pomembno tekmovanje, njih pa dajejo bolečine v hrbtenici, še nezaceljeno koleno ali izpah v rami. Ne morejo si privoščiti umika, ublažiti oz. prikriti morajo zlomljeno hrbtenico! Ob vzrokih dopingiranja nas začne zanimati, kakšne sploh so te snovi, ki jih tako radi vnašajo vase. Pripelje nas do neskončnih in neverjetno zakompliciranih besed, nekoliko prezahtevnih, vendar zanimivih. Liste so dolge in večinoma polne nerazumljivih substanc. Med znanimi športniki najdemo kar nekaj imen s pozitivnim rezultatom doping kontrole. Zopet se odprejo vrata, izvemo potek in opravljanje le-teh. Prav tako naletimo na organizacije, ki se borijo proti dopingu, in razmišljamo, da bi se vključili v kakšno, če bi le bilo enostavneje. Nekako začutimo pomen dopinga, ogroženost športa in ga razumemo.

V veselje je bilo sprejemati nove informacije in nova spoznanja ter odkriti nekaj drugačnega in mladim še ne tako raziskanega.

7. LITERATURA IN VIRI

1. Goodman, P. 2006: Alkohol, droga in tvoje telo. Grlica, Ljubljana.
2. <http://www.arthur-linton.co.uk>
3. <http://www.borilacki-klub.com>
4. <http://www.pixelizam.com>
5. <http://www.sl.wikipedia.org>
6. <http://www.sloado.si>
7. <http://www.wholefoodsandrunningshoes.tumblr.com>
8. <http://trener-portal.si>
9. <http://www.zgodovinarka.si>
10. Osredkar, J. 1997:Doping in šport. Olimpijski komite Slovenije-Združenje športnih zvez, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana.

PRILOGE

Priloga 1: INTERVJU

1. Predstavite sebe in svojo vlogo v SLOADO-u.

Sem Nina Makuc, doktorica kinezioloških znanosti in sem v SLOADO zadnji dve leti in pol zadolžena za koordinacijo izobraževalnih programov, izvajanje kontrol dopinga ter pomoč športnikom v sistemu ADAMS.

2. Kaj je SLOADO in kako deluje, kakšni so vaši nameni?

SLOADO je Slovenska antidoping organizacija, torej organizacija, ki je odgovorna za izvajanje programa boja proti dopingu. Smo neodvisna organizacija, v večini financirana s strani države, katere glavni namen je s pomočjo izobraževanja, ozaveščanja, informiranja ter testiranja športnikov poskrbeti, da bodo slovenski športniki imeli možnost trenirati in tekmovati v okolju brez dopinga. Naš program v grobem obsega:

- kontrole dopinga in disciplinske postopke,
- programe izobraževanja in ozaveščanja,
- informiranje (predvsem s promocijo in tiskanim gradivom),
- izdajanje terapevtskih izjem (potrdil, da športnik lahko uporablja določena zdravila, kadar je bolan).

3. Kdo se lahko pridruži organizaciji?

V organizaciji približno vsake dve leti organiziramo usposabljanje za Uradnike za kontrolo dopinga, torej za osebe, ki dejansko izvajajo testiranja. Prav tako na vsake nekaj let izvedemo usposabljanje za mlade protidopinške ambasadorje (aktivne ali nekdanje športnike med 18 in 22 letom), ki so ob strokovnem timu SLOADO nosilci izobraževanja in ozaveščanja mladih slovenskih športnikov.

4. Zakaj ste se odločili sodelovati v boju proti dopingu?

V boju proti dopingu sem se odločila sodelovati, ker sem bila tudi sama športnica in mi seveda poštenost športnega tekmovanja veliko pomeni. Boj proti dopingu je izredno obsežen, saj na eni strani zajema izobraževanje in ozaveščanje mladih športnikov, ki šele začenjajo svojo športno pot, ter na drugi strani kontrole dopinga vrhunskih športnikov, kjer je naš cilj iz športa izločiti športnike, ki goljufajo. Seveda to ni vse, kar počnemo, sta pa to dve najbolj bistveni stvari. Naš delovnik je torej zelo razgiban, saj z vedno novimi metodami in idejami poizkušamo boj proti dopingu približati še večjemu številu ljudi in mladim športnikom pokazati, da se da uspeti tudi brez uporabe prepovedanih snovi ali postopkov.

Namen je predvsem izvedeti čim več o teh organizacijah, saj se mi, mladi, vedno redkeje seznanjamo z njimi. V veselje mi bo predstaviti SLOADO, kot največjo slovensko protidopinško organizacijo.

NAJLEPŠA HVALA ZA VAŠE ODGOVORE

Priloga 2: ANKETNI VPRAŠALNIK

Anketa o dopingu

Pozdravljen/a! Sva Maruša in Evelina, učenki 7. B razreda. Delava raziskovalno nalogo o dopingu in lepo prosiva, da izpolnite najino anketo.

1. Obkroži, katerega spola si.
 - a) Ženski
 - b) Moški

2. Obkroži v katero starostno skupino spadaš.
 - a) 11-15 b) 16-30 c) 31+

3. Ali poznaš izraz doping?

a) da b) ne

4. Čemu se športniki poslužujejo dopinga?

- a) zaradi boljšega počutja in užitka
- b) zaradi boljših dosežkov, prikrievanja poškodb
- c) zaradi manjših možnosti poškodb

5. Meniš, da je uporaba dopinga pri športnikih redka ali pogosta?

a) pogosta b) redka

6. Poznaš izraz doping kontrola?

a) da b) ne

7. Kaj odvzamejo športniku na doping kontroli?

- a) vzorec urina
- b) vzorec krvi
- c) vzorec potu

*Se ukvarjaš s športom? (Poklicno ali ljubiteljsko)

Zahvaljujeva se za tvoje odgovore in pomoč pri najini raziskovalni nalogi.

Anketa je popolnoma anonimna.

Evelina Pristovšek in Maruša Kajzba